

BUITEN

11^e JAARGANG N°. 5.

ZATERDAG 3 FEBRUARI 1917.

Foto C. Sternberg.
HET HUIS ROOSWIJCK BIJ BEVERWIJK, GEZIEN VAN HET ZUID-OOSTEN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE STERRENHEMEL IN FEBRUARI, DOOR A. A. N.	BLZ. 50
DE BELANGWEKKENDE GESCHIEDENIS VAN MEVROUW BALSAME, DOOR GERTRUDE ATHERTON (5).	51
HET HUIS ROOSWIJK, DOOR S., (GEÏLLUSTREERD)	BLZ. 49, 52—56
„ALTIED HOOGER”, (SLOT), DOOR A. F. VAN BEURDEN.	BLZ. 54
VAN EGEL EN BIJGELOOF, DOOR BATO.	57
HET HEILIGE GEESTHUIS TE ROTTERDAM, DOOR K. L. SCHAMP, (GEÏLLUSTREERD).	BLZ. 57—59
HEILIGE GEEST ARMEN, DOOR F. W. DRIJVER.	BLZ. 58
WINTERMORGEN, DOOR NICO OOSTERBEEK, (GEDICHT).	59
HET AMERIKAANSCH DUEL, DOOR EWALD GERHARD SEELIGER (II).	59
IJSVLET OP DE ZUIDERZEE ILLUSTRATIE.	60
HET KRUIEN VAN HET IJS TEGEN DEN ZEEDIJK BIJ VOLENDAM. ILLUSTRATIE.	60

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke Nummers kosten 8 dagen na de verschijning 15 cts., daarna wordt de prijs 25 cts.

DE STERRENHEMEL IN FEBRUARI.

HET volgende overzicht geeft den stand der sterrebeelden voor 5 uur sterretijd, d. i. omstreeks half acht middelbaren tijd. Men zie het Februarikaartje in de N. R. Ct. Zenith: Giraffe, Wagenman;
Noorden: Kleine Beer, Boötes, Cepheus, Draak, Hercules, Lier;
Noordoosten: Grootte Beer, Jachthonden;
Oosten: Hoofdhaar van Berenice, Kreeft, groote en kleine Leeuw, Lynx, Sextant, Waterslang;
Zuidoosten: Schip Argo, kleine Hond, Tweelingen;
Zuiden: Duif, Eenhoorn, Vloed Eridanus, Haas, groote Hond, Orion, Oven, Stier;
Zuidwesten: Walvisch;
Westen: Andromeda, Driehoek, Pegasus, Perseus, Ram, Visschen;
Noordwesten: Cassiopeia, Hagedis, Vos, Zwaan.

De Melkweg loopt te 8 uur van het Zuidoosten naar het Noordwesten en bereikt in het Zuidwesten een hoogte van 75° boven den horizon.

In de hoog aan den hemel staande sterrebeelden Wagenman en Perseus is zijn licht evenwel niet zoo sterk, dat het bijzonder de aandacht trekt.

De Februari-avonden vertoonen de wintersterrebeelden nog in vollen luister: Orion staat te 8 uur in het Zuiden; iets lager en iets meer naar links schittert Sirius en hooger aan den hemel staan Procyon, de Tweelingen en de Stier met de fraaie groepen der Hyaden en der Pleiaden.

Februari is met Maart de maand waarin het Avondzodiakaallicht het gemakkelijkst kan worden waargenomen. Dit jaar hindert tot 9 Febr. de maan, die den 7en vol is, maar daarna zal het Zodiakaallicht in het Westen na zonsondergang wel te zien zijn: een zwak lichtende pluim die zich, dank zij haar schuinen stand op den horizon, in de lente gemakkelijk van de schemering onderscheidt, maar die ditmaal wel wat last van de nabijheid der heldere planeet Jupiter zal hebben. De as der pluim valt nagenoeg in de ekliptika, die in Februari en Maart 's avond vrij steil (onder een hoek van ruim 60°) op de Westerkim helt. Eind Juli is deze hoek 's avonds om tien uur maar 15° .

Voor de waarneming aan den morgenhemel doen zich de gunstigste omstandigheden daarentegen in October voor (zie Buiten I No. 17; IV No. 36).

Ook om den zeldzamen *Gegenschein* eens te zien te krijgen, is

Februari in het algemeen een zeer gunstige maand: dit uiterst zwakke schijnsel is in den Leeuw te vinden, nabij de ster der eerste grootte Regulus, maar men zal natuurlijk moeten wachten totdat de maan niet meer hindert.

De tijdsvereffening bereikt in Februari haar maximum en verandert weinig: de heele maand is de zon een kwartier bij de klok vóór.

Algolminima zijn op geschikte uren waarneembaar: den 6en te 13 uur, den 9en te 9 uur en den 12en te 6 uur; bij dit laatste minimum zal men de ster, als ze in de avondschemering te voorschijn komt, merkbaar zwakker zien, dan zij gewoonlijk is.

Mira Ceti wordt langzamerhand zwakker; de ster was in de laatste week van Januari al beneden de 5° grootte gedaald, maar zij zal toch nog eenige weken in een binocle kunnen worden waargenomen.

De ster γ *Cygni* neemt nu snel in helderheid toe, en zal als de maan niet meer hindert, zeker wel in een binocle waarneembaar zijn.

Mercurius, *Venus* en *Mars* zijn niet of nauwelijks zichtbaar.

Jupiter is nu nog maar alleen in den vóóravond te zien, en gaat half Februari al omstreeks 11 uur onder. De planeet loopt Oostwaarts in het sterrebeeld Visschen.

Saturnus is vrij wel den heelen nacht zichtbaar, in de Tweelingen; deze planeet zal nog tot het einde van Maart haar Westwaartsche beweging houden.

DE GROOTE BEER.

Het schitterendste sterrebeeld van onzen sterrenhemel moge het veel bezongen beeld *Orion* zijn, het meest bekende is ongetwijfeld de *Grootte Beer*. Dit laatste volgt al uit het overgrootte aantal namen, die voor dit circumpolaire, dus elken helderen nacht zichtbare, sterrebeeld in gebruik zijn. Men vindt het in de meeste talen door Beer (eigenlijk Berin, Ursa) aangeduid: van het Grieksche woord voor beer, $\beta\epsilon\alpha\tau\omicron\varsigma$ is *arktis* = Noordelijk afgeleid. Vervolgens heet het ook, blijkbaar naar de configuratie der zeven hoofdsternen, de Wagen, $\zeta\mu\alpha\chi\epsilon\tau\alpha$, le Chariot, the Waggon and Horses, Charles's Wain. Maar ook $\epsilon\lambda\lambda\epsilon\upsilon\varsigma$ (winding) en the Dipper (Amerikaansch voor pollepel). Eindelijk worden de zeven sterren ook de zeven ploegossen genoemd, *septem triones* — waarbij dan het sterrebeeld Kleine Beer de ploeg is —, en hieraan is de beteekenis van septentrio = Noorden ontleend.

De Grootte Beer is nl. van oudsher voor de zeevaarders het middel geweest, om het Noorden te vinden. In het vijfde boek der *Odysse* geeft Kalypso aan Odysseus den raad, den Grooten Beer aan de linkerhand te houden en zoo naar het Oosten te zeilen. Later namen de Grieken van de Foeniciers den Kleinen Beer over als een beter hulpmiddel om het Noorden te vinden. Men dient echter te bedenken dat de hemelpool dertig eeuwen geleden veel dichtter bij den Grooten Beer lag, dan nu: onze Poolster stond toen op 17° afstand en mocht nauwelijks dien naam verdienen.

Van de eigennamen, waarmede speciaal de Arabieren de meeste heldere sterren aanduidden, zijn bij den Grooten Beer eigenlijk alleen *Mizar* (ζ) en *Alkor* in algemeen gebruik gebleven, ofschoon zeevaarders ook nog wel van *Dubhe* (δ) spreken.

Mizar is een van de mooiste dubbelsterren van den heelen hemel, tevens de langst bekende. Het paar (2° en 4° grootte, afstand $14''$) werd reeds in 1650 door Riccioli gevonden. Op $12'$ afstand staat de ster der 4° grootte Alkor of het *Ruiterkje*, gemakkelijk voor elk normaal oog zichtbaar, zelfs bij niet bijzonder gunstigen hemel. Het is dus wel merkwaardig, dat de Arabieren dit sterretje beschouwden als proefobject voor scherpe oogen. Zij noemden Alkor de weggelopen Pleiade: inderdaad telt men in deze bekende sterrengroep (het Zeven-gesternte) met het bloote oog maar 6 heldere sterren.

Ten slotte is elk der drie sterren van het stelsel *Mizar-Alkor* nog weer dubbel, maar zoo dicht staan ditmaal de componenten bijeen, dat ook de sterkste kijker ze niet kan scheiden: dit is alleen aan den spectroscop mogelijk — op een wijze, die ik bij een andere gelegenheid wel eens hoop duidelijk te maken — en zoo heeten dan de drie sterren *spectroskopische dubbelsterren*.

Een niet minder merkwaardige dubbelster dan *Mizar* is ξ, de laatste, van West naar Oost geteld, van de zes sterren, die men in drie paren, telkens op ongeveer 15° afstand van elkaar, ten Zuiden van de zeven hoofdsternen ziet staan. Het paar ξ bestaat uit twee sterren (4° en 5° grootte), welker afstand tusschen $1''$ en $3''$ wisselt, zoodat men al een redelijk sterken kijker noodig heeft om de twee sterren gescheiden te zien. Deze dubbelster, in 1780 door W. Herschel ontdekt is de eerste, waarvan een betrouwbare loopbaan werd berekend (in 1828 door Savary). De omloopstijd bedraagt iets meer dan 60 jaar en het paar heeft sinds de ontdekking al meer dan twee omloopen volbracht.

Wij zullen de beschrijving van het sterrebeeld Grooten Beer besluiten met de vermelding van twee heldere nevelvlekken, te vinden iets ten Noorden van het punt dat men bereikt door den hoog γ ζ met zijn eigen bedrag te verlengen. Het zijn No. 81 en 82 van de lijst van Messier, een fransch astronoom, die omstreeks 1775 bij zijn zoeken naar kometen zooveel sterrenhoopen en nevelvlekken ontmoette dat hij om ze telkens niet weer voor kometen aan te zien besloot, er een lijst van aan te leggen; deze lijst bevat 103 stuks, alle reeds in kleine kijkers zichtbaar.

De beide nevelvlekken M 81 en M 82 staan een halven graad van elkaar en vormen voor een middelmatig instrument een mooi paar.

A. A. N.

De belangwekkende geschiedenis van Mevrouw Balfame

(5) DOOR GERTRUDE ATHERTON.

IV.

DE „deftige coterie” van Elsinore bestond uit twaalf dames, die verliezen bij het bridge-spel het best konden bekostigen. Mevrouw Balfame, die niets te missen had, doch die zoowel een wetenschappelijk als een gelukkig speelster was, was sterk voor matigen inzet. De andere leden van deze exclusieve „cercle” waren de echtgenooten van twee bankiers, drie aannemers, twee voorspoedige kooplieden, een rechter, een dokter, en twee forensen, die hun inkomen in New York verdienden, en in Elsinore sliepen. Deze dames maakten er zich een eerezaak van, om om zeven uur te dineeren, zich bij alle gelegenheden chique en opvallend te kleeden, naar alles te gaan waar zij in New York toegang voor konden krijgen, nu en dan eens een bezoek aan Europa te brengen, de nieuwe romans die er uit kwamen, te lezen, en de symphonie-concerten bij te wonen. Onnoodig erbij te voegen, dat de basis van den hoogen maatschappelijken rang van elk bestond in een groot huis van het weelderige genre, eigen aan de welvarende „bijkomers” van oude gemeenten, half baksteen en half hout, oppervlakkig, karakterloos en onpersoonlijk en een mooie auto met een limousine-chassis. Het huis stond middenin een gazon dat naar de straat afhelde, en zelfs niet begrensd werd door de buksalm-heg en niet afgescheiden was van de aangrenzende terreinen. De garage, weinig minder pretentius dan het heerenhuis, stond ook met den ingang naar de straat, zoodat allen haar konden zien. Er was bijna geen paard meer over in Elsinore: taxi's wachtten den reiziger aan het station op, en zij die geen dure auto's konden bekostigen, kochten en genoten van de goedkoopere kleine wagentjes. Mevrouw Balfame had haar chique coterie om strategische redenen van de rest der wereld afgescheiden, doch dit wilde nog niet zeggen, dat zij niet de vriendelijkheid zelve waren voor de minder begunstigden. Het is duidelijk dat slechts twaalf families geen duur festijn kunnen aanleggen, vooral niet als de helft van hen kinderloos is. Bij alle statiegelegenheden telde de lijst der genoodigden verscheidene honderden in dat stadje van ongeveer vijfduizend zielen.

Het sprak voor aangeboren zielenadel van deze rijke dames van Elsinore, die de New Yorksche dagbladen, welke het leven der hoogere standen behelsten, met evenveel aandacht lazen als het oorlogsnieuws, dat zij zich zonder verzet onderwierpen aan het gezag van een vrouw, die nooit een auto had bezeten, en wier man's inkomen zoo afweek van wat zij het normale achtten. Doch mevrouw Balfame was hen allen de baas in onverzettelijkheid van wil, en bovendien was haar familie zoo oud als het district Brabant zelf. De Dawbarns hadden weliswaar nooit deel uitgemaakt van wat men het cavalerie-regiment zou kunnen noemen, dat bestond uit de weinige uitverkorenen, die in oude huizen woonden, dateerend uit den ouden tijd der kolonie, welke gelegen waren temidden van groote eigen terreinen, en die zoowel wortels als takken bezaten in de stad New York, doch niemand betwistte hun het recht zich aanvoerders der infanterie te noemen. En mevrouw Balfame, die de eenig overlevende was van de directe linie, had twee rijke neven in Brooklyn.

Zoo nu en dan deed Dr. Anna, die een bevoorrechte persoonlijkheid was, eens mee aan bridge, doch zij was maar een matig speelster, en de weinige keeren dat zij tijd kon vinden om een Zaterdagmiddag door te brengen op de Club, gaf zij er de voorkeur aan, in een luie stoel te zitten, en te kijken naar het flirten en dansen van de jonge lui, tot het souper gereed was. Nooit had zij zichzelf aan een dansje gewaagd, doch zij hield veel van al wat jong was, en het gaf haar een innig oudeverijstersgenot de kinderen te zien opgroeien; beginnend met een propneus en een sproetengezicht, ontwikkelen linksche amerikaansche bakvischjes zich met een sprong tot slanke knapheid, die nog verhoogd wordt door al de modernste hulpmiddelen. Ook zijchte zij het hartelijk toe, op hygienische gronden, als vrienden en vriendinnen van haar eigen leeftijd meedasten, zelfs in het publiek, mits hun partners niet te jong waren of hun eigen gestalte niet te log was.

Mevrouw Balfame en Dr. Anna kwamen even over vieren aan de Club aan. Overal verdrongen zich jongelui, zoowel binnen als buiten; er zaten misschien wel twintig oudere dames op de veranda te breien aan die onbestemde toilet-accessoires voor de Belgen, die steeds, de accessoires namelijk, niet de Belgen, op dezelfde hoogte schenen te blijven steken.

Mevrouw Balfame, die deze mode had aangegeven, had vandaag haar naalden niet meegebracht. Zij ging direct naar de kaartkamer; doch daar haar partner voor dit toernooi nog niet was aangekomen, trakteerde zij hare ongeduldige vriendinnen op een onlangs voorgevallen huiselijke episode.

„Julie moeten dan weten, dat ik een Duitsch dienstmeisje heb”, zeide zij, terwijl zij haar shawl afdeed en aan de tafel ging zitten. „'t Is een goed schepsel en ze werkt hard, maar 't is of ze lood in de schoenen heeft, en ze is ongelooflijk vervelend. Maar het schijnt wel, dat zelfs de sufste boerenmeid bitterheid in haar constitutie heeft. Zooals jullie gisteren pijnlijk aan den lijve hebt onderhouden, heb ik talloze boeken over den oorlog gelezen, waarvan toevallig de meeste — en dat is nogal grappig, als je weet dat Anna

mij de lijst heeft verschaft — sterk anti-duitsch zijn. Op een dag dat Frieda stof had behooren af te nemen, betrapte ik haar, terwijl zij bezig was met sombere blikken te kijken naar een opschrift boven een der hoofdstukken. Natuurlijk kan zij Engelsch lezen — zij is hier al verscheidene jaren. Eergisteren, terwijl ik zat te breien, vroeg ze mij voor wie ik zat te breien, en ik zei haar: voor de Belgen natuurlijk. Zij vroeg mij met een soort van grom waarom ik niet voor de daklozen in Oost-Pruisen breide — het schijnt dat ze daar vandaan komt, en ze heeft brieven vol van allerlei akeligheden gekregen. Ik praat zelden veel met een bediende, want in dit land kun je niet de minste familiariteit toestaan als je tenminste nog eenig werk wilt gedaan hebben. Maar omdat ze daar met een gezicht stond alsof ze een granaat onder me wilde laten springen, en omdat zij de derde was die ik in de laatste vijf maanden heb gehad, zei ik kalmeerend, dat de courantenmensen het oostelijke oorlogstoneel hadden verwaarloosd, maar ons zoo'n treurig beeld van de Belgen hadden opgehangen, dat we ons verplicht achtten te doen wat we konden.

Toen vroeg ik haar — want dat intrigeerde me werkelijk — of ze geen medelijden had met die duizenden zwaar getroffen vrouwen en kinderen, enkel omdat ze slachtoffers van de Duitschers waren. Ze heeft een grof, zacht gezicht met dikke lippen, kleine oogjes en een bijzonder kleine neus; doorgaans is het zoo uitdrukkingloos als men van een dergelijk gezicht kan verwachten. Maar toen ik haar die vraag deed, was het of het plotseling in hout veranderde — wreed zou niet juist gezegd zijn. Het drukte enkel de negatie van alle menschelijk medegevoel uit. Zonder een woord te zeggen draaide zij zich om, en zwaaide — neem me niet kwalijk dat ik 't zoo uitdruk — de kamer uit. Maar vanmorgen was het ontbijt aangebrand — en moest ik voor dien armen David een ander koken — en ik ben ervan overtuigd dat zij het met opzet heeft gedaan. Ik ben bang, dat ik haar zal moeten opzeggen.”

„Dat zou ik zeker doen,” zeide Mevrouw Battle wijs, „waarschijnlijk is ze een spion en heel listig.”

„Ja, maar werken dat ze anders kan!” zuchtte mevrouw Balfame. „En als je maar één meid hebt —”

Daar kwam de partner, die zich verlaat had, eindelijk binnen en het spel begon.

V.

Het was ongeveer zes uur toen het vagelijk tot mevrouw Balfame, die gestadig verloor (wat nog nooit was voorgekomen, daar haar gedachten voortdurend afdwaalden van het spel, en terwijl haar trekken, evenals die der overigen, zoo strak waren als de steenen gezichten, die in Egypte worden opgegraven) doordrong, dat er in de andere zaal iets te doen was. De jongelui dansten, zooals meestal gedurende het uur vòòr het souper, doch de piano en de violen schenen in te spelen tegen de luidruchtige onderbrekingen van een mannenstem. Het duurde eenigen tijd voor de gedachten-gang in mevrouw Balfame's brein werd afgeleid door den machtigen stroom, doch plotseling werd zij er zich van bewust, dat haar partners hun kaarten in de hand hielden, en dat alle oogen op de deur gevestigd waren. Toen herkende zij de stem van haar man. Een oogenblik lang stakte haar adem, en stolde het bloed haar in de aderen. Reeds eenigen tijd had zij een scène in het publiek gevreesd, doch zij had aangenomen dat deze 's avonds zou plaats grijpen in het huis van de een of andere vriendin; anders ging hij nergens met haar mee heen. In de Club kwam hij sedert lang niet meer: deze was veel te saai voor een man met zijn neigingen, vooral daar er in den omtrek overvloed van bars en bodega's was.

Gedurende de laatste maand had zij een nooit tevoren opgemerkte vijandschap in zijn houding jegens haar opgemerkt. Het was alsof hij plotseling haar verborgen afkeer had doorzien, en al zijn mannelijke ijdelheid in opstand was gekomen. Daar zij een vrouw was met bijna bovenmatige tact, had zij zijn ijdelheid gedurende tweeëntwintig jaren besprenkeld met het fijn geparfumeerde reukwater der vleierij, doch de bronnen waren plotseling opgedroogd, op dien morgen toen zij den eenvoudigen en natuurlijke wensch had te kennen gegeven om de huwelijksslaapgelegenheden wat te moderniseeren.

En nu was hij hierheen gekomen om haar te schande te maken, stelde zij direct bij zichzelf vast, om haar een belachelijk figuur te laten maken, zoodat zij hare positie als leidster der kringen van Elsinore zou verliezen. Dit zou tevens wel eens nadeel voor hem-zelfen kunnen meebrengen, doch als iemand zoowel dronken als boos is, wordt zijn kijk op de dingen beneveld, en is de wraak zoet.

Den vorigen avond nog hadden zij onder vier oogen een heel onaangename scène gehad; dat wil zeggen, zij was waardig en een beetje uit de hoogte gebleven, terwijl hij had geschreeuwd dat haar eeuwigdurend gebrei hem zenuwachtig maakte, en dat hij meer dan genoeg had van al die boeken over den oorlog. Nu alle zaken in dit land stilstonden door dien vervloekten oorlog, wou je thuis wel 's vergeten dat er oorlog was. En iedere man kwam met 't zelfde verhaal aan, zijn vrouw zat te breien als ze sokken moest zitten verstellen, en probeerde zich erg intellectueel voor te doen door zich te bemoeien met een onderwerp dat alleen mannen aanging. Mijnheer Balfame had altijd op die vrouwenclub tegen gehad en al dat gepraat over 't stemrecht voor een sexe, die de zaken voor hem en zijn medemannen zou bederven. Hun verstandige belangstelling in den oorlog was een pijnlijke persoonlijke beleediging.

(Wordt vervolgd.)

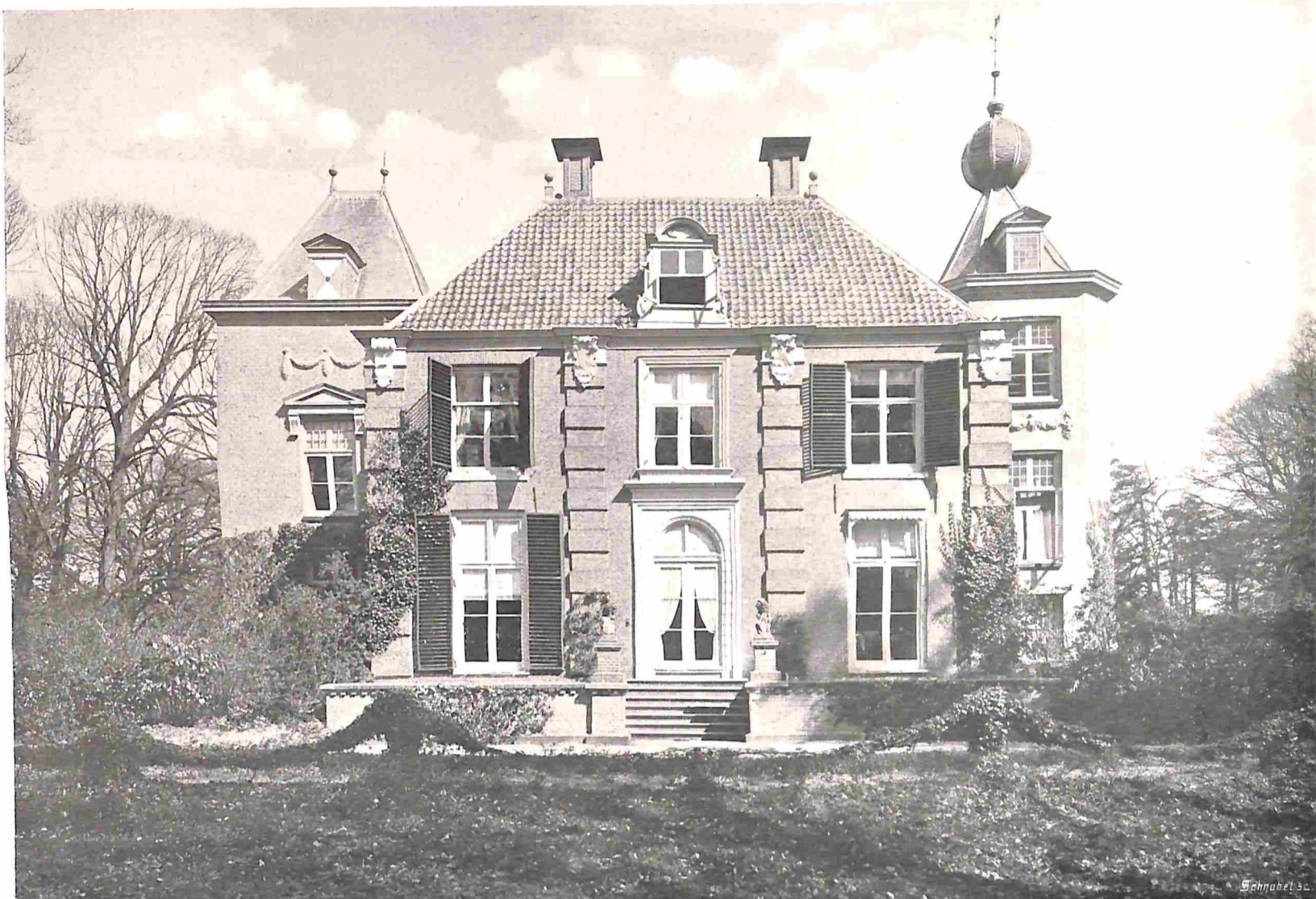

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS ROOSWIJK, VOORZIJD.

HET HUIS ROOSWIJK.

WANNEER men de tramlijn Beverwijk—Wijk-aan-Zee verlaat om een zijweg in te slaan, vindt men na eenig vragen betrekkelijk gemakkelijk het ijzeren hek, dat de ingang van het uitgebreide landgoed Rooswijk is.

En eenmaal op het landgoed, vindt men al spoedig, een grindweg te midden van fraai geboomte affietsend, het huis. Links liggen schoone zware lanen, rechts ontwaart men al spoedig te midden van het donker geboomte in het licht van een open plek den smaakvol eenvoudigen gevel. De lijnen van dit huis doen uiterst aangenaam aan, door een zekere rust. Er is voornaamheid in de eenvoudige voorpui met het terras, door de toegangs-trap naar de voordeur doorsneden. De vlakverdeling is goed, en de vensters welgevormd. De groote deur in het midden is in haar heldere omlijsting vriendelijk als een welkom. Ter weerszijden van de toegangstrap vindt men een gemetselden sokkel met schilddragenden leeuw. Het dak is fraai van vorm, de strenge lijn ervan wordt afgewisseld door een lughtigen renaissance-toren van een uitbouw aan de zuid-oostzijde. Ook aan den noord-oostelijken kant vindt men een ruimen uitbouw, deze met een welvormig dak, door een tweetal spitsen afgesloten aan de hoeken, en met aardige vensters doorbroken.

De achterzijde van het huis is minder strak dan de voorgevel, en daardoor tevens ook meer schilderachtig. Behalve de genoemde twee achterbouwen, welke ter weerszijden deze achterpui flankeren, vindt men er een koepelvormigen midden-uitbouw met mooie vensters, een terras met breede trappen en een geestig punt-dak. Dit koepelvormig gedeelte is de salon, van waaruit men een verrukkelijk uitzicht op vijver en park heeft.

Wanneer we de glazen voordeur binnengaan, bevinden we ons in een vestibule, welke door een poortvormige opening verbinding heeft met de traphal. De zware eiken deuren en open eiken trap geven een indruk van den degelijken, krachtigen bouwtrant. In deze vestibule bekoren verscheidene sierlijke meubels ons oog; zoo een tweetal kasten, waaronder één fraai ingelegde, een aantal Delftsche en andere porceleinen voorwerpen, een mooie fransche klok, die goed op den witten achtergrond van den halmuur afsteekt, en — misschien het meest belangwekkend van al — een tweetal koperen admiraliteitskanonnen, herkomstig van een der voorvaderen van den heer del Court van Krimpen, den bezitter van Rooswijk.

Een deur ter linkerzijde van den ingang voert ons naar de eetzaal. Dit is een stemmig vertrek met een mooie betimmering, een grijsmarmeren schoorsteen met oude paarse tegels bekleed,

een glanzenden parketvloer en zware soliede meubels. De met bruin leder overtrokken stoelen doen hier zeer mooi. Aan den wand vindt men een groot aantal familieportretten, waaronder een van admiraal Sweerts. Het belangrijkste, van dezen admiraal Sweerts herkomstig, is een partij oud zilverwerk, dat op het buffet in deze eetkamer staat.

Dit zilverwerk nu is niet slechts merkwaardig uit een schoonheidsoogpunt, doch ook om de historische beteekenis ervan. Het werd door historisch vermaarde personen gebruikt. Het was namelijk eens het eigendom van den Engelschen admiraal Sir George Ayscue en werd door hem gebruikt aan boord van zijn vlaggeschip, de „Prince Royal”, dat na den bekenden zeeslag met de Hollanders in Juni van het jaar 1666 op de Gallopers Bank liep. De admiraal zelf werd door de Hollanders gevangen genomen en zijn vlaggeschip, dat onmogelijk was vlot te krijgen, in brand gestoken. De buit, welke van het schip werd gehaald, kwam volgens de wetten van dien tijd aan den overwinnaar. Er deed zich echter een moeilijk geval voor. Men kon namelijk maar niet zoo gemakkelijk uitnaken, wie de eigenlijke overwinnaar van de „Prince Royal” was. Was het de vice-admiraal Sweerts, die het Engelsche vlaggeschip nam? Of was het luitenant-admiraal Tromp, wiens bodem door de Engelschen tot zinken was gebracht en die toen aan boord van de „Gouda”, het schip, waarop admiraal Sweerts het bevel voerde, was overgegaan? Tromp was hooger in rang dan Sweerts, en eischte op grond daarvan den buit op. Ten slotte kwam het tot een schikking tusschen de beide vlootvoogden; ieder kreeg blijkbaar een deel van het kostelijk zilverwerk. Het is eigenaardig, dat van Tromp's gedeelte nooit meer iets vernomen werd, terwijl de afstammelingen van admiraal Sweerts het hunne tot op den huidigen dag in hun bezit wisten te houden.

De geschiedenis hiervan is wel eigenaardig:

In 1673 sneuvelde admiraal Sweerts. Hij had geen mannelijke nakomelingen, echter wel een dochter. Deze dochter huwde met den schout-bij-nacht Beekman, denzelfden die in 1704 gezamenlijk met de Engelsche vloot de actie tegen Gibraltar voerde en die vesting innam. Ook deze Beekman stierf zonder mannelijke nakomelingen, het zilver kwam in handen van zijn dochter, en door het huwelijk van haar met Nicolaas Six in het bezit dezer verlijke erfgenamen, en het zilver kwam door het huwelijk van Nicolaas Six's dochter wederom in een andere familie. Zij trouwde n.l. met den Nijmeegschen burgemeester Jan van Leeuwen. Door het huwelijk van diens dochter, Nicolette, die in 1782 met Martinus

Foto C. Steenberg.

HET HUIS ROOSWIJCK, ACHTERZIJDE.

Gerardus del Court, heer van Krimpen, huwde, ging het kostelijk bezit eindelijk uit het geslacht der Van Leeuwens in dat der huidige bezitters over.

Dit zilverwerk heeft behoudens de geschiedkundige ook groote waarde uit een aesthetisch oogpunt. Het fraaie materiaal en het keurig werkmanschap rangschikken het onder de zeer waardevolle kunstvoorwerpen. Het bekende Engelsche kunsttijdschrift „The Connoisseur” wijdt in zijn aflevering van November 1906 een artikel aan deze kunstschat; wij ontleenden aan dat artikel eenige bijzonderheden.

De partij zilverwerk bestaat uit een zestal opvallend fraaie voorwerpen, zijnde een tweetal biscuitdoozen, een tweetal kandelaars, een beker en een kommetje.

De beker is al een zeer eigenaardig stuk; men meent dat het Indisch handwerk zou zijn. De beker zelf bestaat uit een schelp, welke in een bedekking van opengewerkt zilver en blauw email gevat is. De voorstelling is een vogel, die zijn kop onder een vleugel steekt. De pooten rusten op een sierlijk bewerkt rond voetstuk. Het voorwerp is van geestige vinding, ongemeenen zwier en fijne doorwerktheid en werd terecht als het voornaamste deel van deze collectie zilver beschouwd.

Met de twee biscuitdoozen hebben wij een heel ander soort werk voor ons. Deze doozen of trommels getuigen van den gedegen eenvoud en hechte voornaamheid, welke beide kenmerken van oud-Hollandsche en oud-Engelsche kunst- en gebruiksvoorwerpen zijn. Ze zijn geheel glad, als korte cilinders, de voeten bestaan uit een weinig breeder uitstaand randje, de vlakke deksels zijn ietwat inwaarts loopend, zoodat ze smaller dan de doozen lijken. Op de deksels zijn de wapens van admiraal George Ayscue, op de doozen zelve die van admiraal Sweerts en zijn echtgenoot gegraveerd.

De twee kandelaars hebben een fraaie vierkanten vorm; de buizen zijn breed gecanneleerd, de dekplaatjes glad en smaakvol; in de voeten zijn gegraveerd de wapens als boven reeds vermeld.

De kom ten slotte van eveneens eenvoudigen, redelijken vorm, draagt geen andere versiering dan de wapens van admiraal en mevrouw Sweerts. Wij onderschrijven gaarne de meening in het door ons genoemde artikel geuit: „As to the little basin, it looks a gem in its simple but exquisite outline”.

Alle deze historische kunstvoorwerpen zijn trouwens kostelijke kleinooden; ze maken een bezoek aan het huis Rooswijck dubbel belangrijk.

Verlaten we thans de eetzaal om eens verder in het fraaie huis rond te zien.

Vanuit een hoekdeur komt men in de biljartkamer, een gezellig vertrek met eiken betimmering; behalve, middenin, het meubel, dat aan dit vertrek zijn naam geeft, vindt men er een kostelijk eiken kabinet en een groote bank van Indisch houtsnijwerk; een kunstig stuk, als ik nog niet elders aantrof.

Achter de hal ligt de salon, het vertrek, dat de geheele ruimte van den oostelijken middenbouw inneemt. Dit interieur maakt met zijn koepelvormig uitgebouwd vensterkant een indruk van gezellige huiselijkheid, ondanks de groote afmetingen. De smaakvolle meubels en menige waardevolle snuisterij, de geheele aankleding maken dezen salon zeer aantrekkelijk. Door de glazen middendeur heeft men onmiddellijk verbinding met het terras, dat naar den vijver voert.

De deur rechts van den ingang leidt naar de zitkamer van den tegenwoordigen eigenaar. Dit is een aangenaam, rustig vertrek, vanwaar men door het groote venster een voortreffelijk uitzicht op het park heeft.

* * *

Het goed, dat thans Rooswijck heet, is eene combinatie van de twee buitens: Rooswijck en Westerswijck. Van het laatstgenoemde goed zijn de oude stallen een overblijfsel. De vijver in het park behoorde ook tot het vroegere Westerswijck. Na vereeniging van de beide goederen liet een zekere Pieter Pels het tegenwoordige huis Rooswijck bouwen. Dit had vermoedelijk in de eerste helft der achttiende eeuw plaats.

Zoo is deze Pieter Pels als de stichter van het tegenwoordige Rooswijck te beschouwen. Uit de koopakten blijkt, dat hij in 1706 de hofstede Westerswijck kocht, in 1708 een stuk land en huismanswoning, in 1722 weder landerijen en woningen, in 1723 nog weer. In 1728 koopt hij Rooswijck, en hij maakte toen de beide buitens tot een. Vermoedelijk heeft hij niet lang daarna het huis laten bouwen. Niet heel veel later schijnt hij het goed wederom verkocht te hebben, en na verscheidene malen nog van eigenaar te zijn veranderd, kwam het in 1842 aan de tegenwoordige bezitters, de familie del Court van Krimpen. Al spoedig werd er toen menige verandering en verfraaiing aangebracht. Zoo werd aan park en tuin, in den toenmaal zeer in zwang zijnden Lenôtre-stijl aangelegd, door den nieuwen bezitter wat meer losheid en zwieriger vorm gegeven. De kaarsrechte lanen verkregen door deze verandering een natuurlijker, aangenamer aanzien. Het gansche park maakt thans een uitnemenden indruk van natuurlijkheid

en van goeden aanleg tevens. Voor het huis vindt men een fraai groot grasveld, hier en daar met boomen beplant, en dwars voor den gevel langs loopend, doordeelt een prachtige beukenlaan het bosch-gelijke park. Grillige, zwierige dennen, zware eiken en forsche olmen wisselen voort elkander af. Midden door het uitgestrekte landgoed ligt een weg, welke voor het publiek verkeer opengesteld is.

Benooden het huis vinden we de broeierij, de moestuinen en boomgaarden. In dichte bedden vinden we hier allerhande groenten bijeen, en een overvloed van vruchten; om dezen voor alles nuttigen hoek van het landgoed staat gedeeltelijk een heining, gedeeltelijk een groene haag. Hier en daar kleurt een vroolijke drom van paarse floxen op.

Niet ver van het huis is het vroegere koetshuis gelegen, een aardig oud gebouw. Met zijn geestige vensters, zijn aardigen zij-trapgevel en den wingerd tegen den muur klimmend, is de aanblik van dezen stal en koetsierswoning waarlijk schilderachtig, uitteraard meer dan die der twee naastaangelegen tuinderswoningen, welke dan ook nog geheel frisch van nieuwhed eruit zien. Deze stallingen en koetsierswoning zijn thans als boerenwoning in gebruik. Een nieuw koetsiershuis en stallen werden in 1911 gebouwd; deze zijn in rooden baksteen opgetrokken en hebben geen bepaald karakter, dat ons opviel.

Wat wel onze belangstelling wekte, was bij ons vertrek het tweetal fraaie oude leeuwjes, welke ter weerszijden van den hoofdingang van het huis op pilaartjes staan. De figuren dezer leeuwen zijn vol uitdrukking en karakter, de een draagt het wapenschild van het geslacht Van Leeuwen, als we zagen vermaagschapt aan de huidige bezitters van Rooswijk, het geslacht del Court van Krimpen, waarvan de andere leeuw het wapenschild draagt.

Dit landgoed Rooswijk met zijn prachtig mooie park en kloek eenvoudig huis zal in de reeks der vele buitens, welke wij bezochten, tot onze beste herinneringen blijven behooren.

Overneming verboden.

S.

„ALTIED-HOOGER”.

LIMBURGSCHÉ NOVELLE. (Slot).

HET STADHUIS.

HET stadje, tooneel van van Rusveld's werkzaamheid, was gebouwd in den trant van alle Limburgsche stedekens. De straten waren niet zoo lijnrecht en strak getrokken als de later ontstane Hollandsche steden. Er zat iets Vlaamsch in den bouwtrant. De éénheid van uitzicht was meer gebroken door

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS ROOSWIJK. SALON.

grillige gevelvormen en verschil in stoepen en puiën. Het was in 't bezit geweest van grachten en wallen, gemaakt in den tijd toen de geweren een paar honderd meter ver droegen. De kerk en de toren lagen in een hoek, vlak aan den wal, die weer beschermd was door het draaierige en frisch daarheen kronkelende riviertje. Van af den toren had men in de oude tijden de vijanden niet alleen bespied, maar de bespringers uitgelachen en „oetgejuusterd” 1) om de nuttelooze pogingen, die ze aanwendden, om in de stad te geraken.

Van uit de hoogte, waar de stormklok hing, uit de galmgaten, had men de wal en poortverdedigers de bevelen toegeschreeuwd, om den belagers de volle laag schroot te geven uit de koperen slangen of haakbussen, die de ongenooide gasten moesten doen afdeinzen.

Zoo wat op driekwart der lengteas van het stadje, daar waar de groote straat zich verwijfde tot Markt, stond het mooie stadhuis.

Het deed zijne bestemming als zetel van den magistraat nog eens duidelijk uitkomen door den achtkanten traptoren, die midden voor den dwarsgevel stond, en welke met zijn lantaarn in hoogte concurreerde met het steile, leien dak daarachter en ver boven de andere burgerhuizen uitstak. Zelfs overtrof hij het naaldachtige spitsje van de kleine Protestantsche kerk, een stichting uit den Pruisischen tijd, fraai van vorm, hecht van bouw.

Het eigenlijke gebouw van het stadhuis, dat dwars achter den traptoren stond, was door witgele zandsteenlagen tusschen onder- en bovenverdieping, door boven met lichtkleurige steentjes gevulde bovenvensters, door de twee afsluitende trapgevels, waarin de ramen goed geëvenredigd geplaatst waren, een der fraaiste gebouwen der plaats.

Men kon zien, dat de knappe bouwmeester de opdracht ontvangen had in tijden van welvaart en opbloei.

Ging men echter langs den steenen wenteltrap omhoog dan kwam men tot de ontdekking, dat onze voorouders of veel kleiner waren of wel zonder hoed tot de edelachtbaren opklommen, want menig hedendaagsch burger kwam in onzachte aanraking met het nooit wijkende bovengewelf. 't Schijnt gewoonte geweest te zijn, de burgers onder het Caudijsche juk te laten doorgaan, want ook andere gemeentegebouwen vertoonden die lage deuropeningen. De indeeling van het hoogambtelijk huis was zeer eenvoudig; eerst een vestibule, links een raadzaaltje, rechts „de schrijfcamer” en daarachter een kamertje vol stoffige paperassen en het „Kadaster” in een tafellade.

Het zag er ouderwetsch uit. Een zwarte, dubbele lessenaar, waarin de looden inktkokers uit den veerenpennentijd in het rugje ingelaten waren, geleek op een doods-kist, waarin de opvolgende secretarissen ter ruste gelegd waren. Een stel gladgesleten, kantoor-krukken, een stilstaande klok, een weermannetje en een kolomkachel; voltooiden het ameublement, waarop H. M. de Koningin en Z. K. H. de

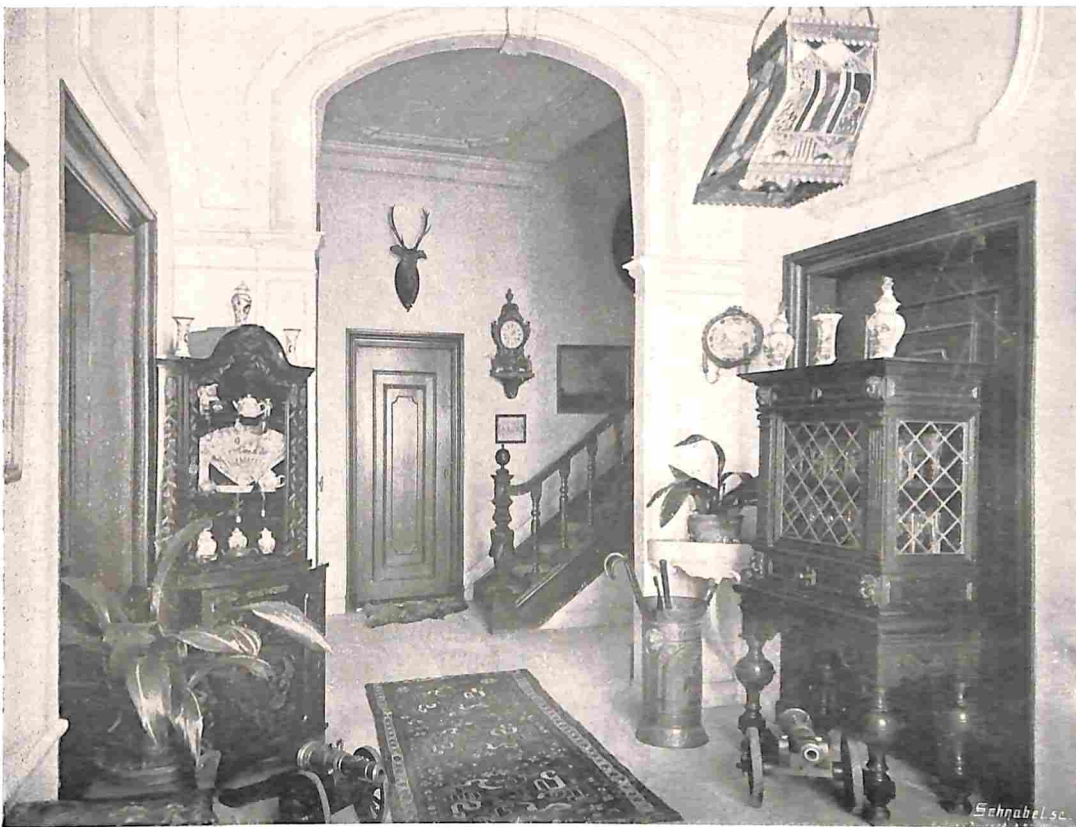

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS ROOSWIJK. HAL.

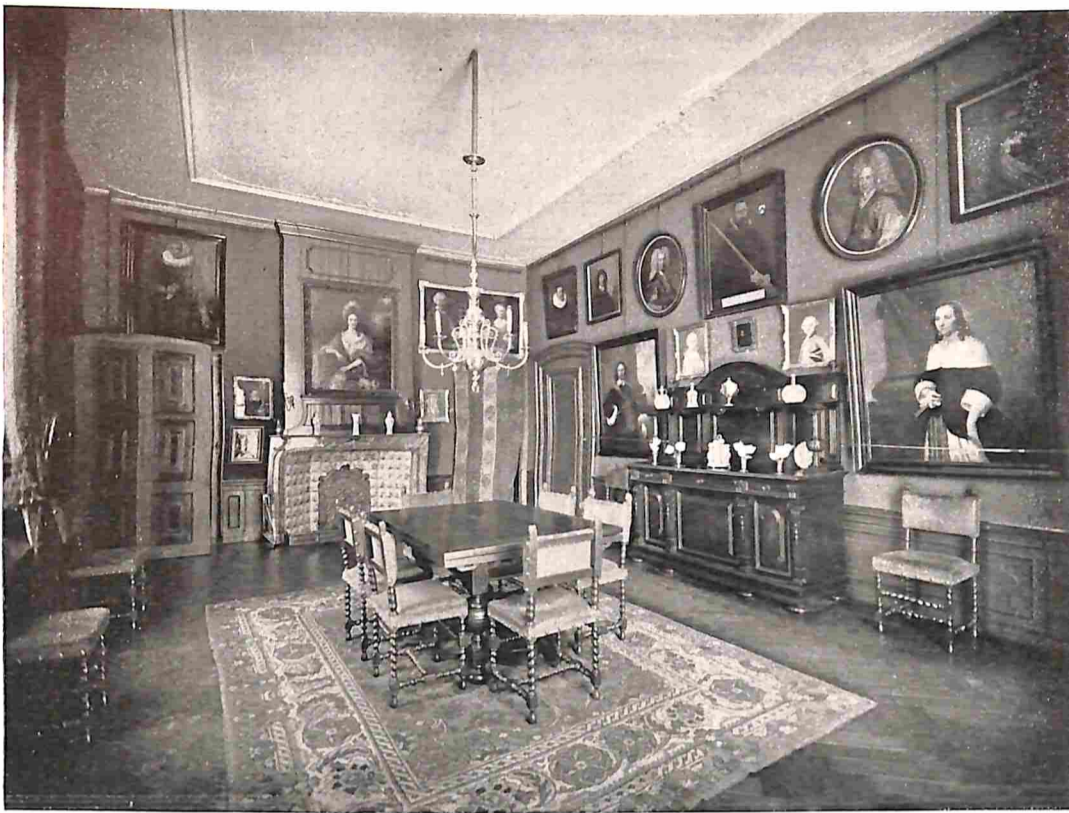

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS ROOSWIJCK. EETKAMER.

Prins van uit hunne lijsten moesten neerzien. De secretaris had zijn gouden jubileum gevierd en de veldwachter liep ook met stijve knieën. Alles ging, kwam en verdween op de klok. De gemeenteschrijver klom des middags klokslag twee den bochtigen torentrap op, gevolgd door den politiedienaar. Dan verdween de eerste achter den reuzenlessenaar en verpoosde daar een uur van den sufmakenden arbeid in de registers en statistieken, terwijl de politiemans op een stoel in de vestibule rust zocht. Kwam er iemand, wat zeer zeldzaam gebeurde, dan rammelde de trouwe wachter bij het eerste gerucht op de trap aan de deurkruk en de bezoeker vond den stadsschrijver met slaapooogen achter zijn lessenaar en kon verwachten, dat hem op niet malsche wijze opgemerkt werd, dat hij 's morgens behoorde te komen.

Zòd ging de gemeente-administratie haar weg, liep zonder schokken in dezelfde banen, terwijl de vereischte stukken aan de „Dip-petatie” op tijd verzonden werden. Vooruitgang stond achter behoud van 't verworvene.

Maar de oude heeren gingen ter ziele. Nieuwe traden op en keken vooruit. Het stadje kwam in 't groote verkeer; er kwam eene kolonie van ambtenaren en met haar nieuwe manieren en nieuwe denkwijzen. Men begon te werken, te verfraaien, te bouwen en in bouwterrein te speculeeren.

Zòd kwam het ook, dat het stadhuis aan de beurt kwam, om in volle eere hersteld te worden; de vermolmde tablementsbalken van den toren werden vernieuwd, het dak hersteld, van nieuwe leiën voorzien, de cementlaag verwijderd, de rondbogen boven de vensters opgehaald, de wapens boven deur en middenvak van den toren opgekleurd, de klok weer op gang gebracht en het klokkenzeel, waaraan de ijzeren kogelkorf zoolang gebommeld had, dat hij van verveling gevallen was, dat alles werd weer opgeknapt en verbeterd door den kundigen bouwmeester Groendert.

De gemeenteraad met van Rusveld inclusief had de herstelling met algemeene stemmen goedgekeurd en tot spoed besloten. Van Rusveld zelf was aangewezen om een oogje in 't zeil te houden, van wege zijn metaal- en houtkennis.

* * *

HET DOCUMENT.

Onder Groendert's bekwame leiding was het herstellen snel gevorderd. De omlijsting der ramen werd scherper en witter, het dak kreeg de mooie loodblauwe kleur, de vensters werden bruinwit geruit. Van Rusveld ging elken dag belangstellend kijken.

Toen het werk bijna af was, de steigers reeds verdwenen waren, toonde hij zich voldaan. Boven in den toren, waar het vlaggestokgat nog opgeknapt moest worden, kapte en smeerde nog één metselaar in moeizamen arbeid in het halfduister. 't Was Gieskens.

Daarhéeen ging nu van Rusveld's klimtocht. Met een grootsch doel! Den ouden Gieskens had hij reeds lang gekend: 't was altijd een werkzaam arbeider geweest, wien het levenslot veel met tegenspoed te kampen had gegeven. Gieskens had daarvoor weinig aardse schatten kunnen vergaderen.

Toen van Rusveld hijgende tot bij den ouden werker geklommen was, sprak hij hem vriendelijk aan, want hij had hem noodig.

Een looden bus toch, met een perkament erin, schommelde in zijn jaszak. Een verhaal van van Rusveld's heldendaden.

Met een stem van gezag, waarin toch een soort meegaandheid lag, vroeg hij Gieskens of hij al order gekregen had om een gat te kappen en een busje in te metselen. Het ontkennend antwoord overtroefde hij dadelijk met de mededeeling, dat in de geheime vergadering, welke zei hij niet, besloten was, het busje, dat hij Gieskens in de hand duwde, dáár neer te metselen — dat Gieskens daar onmiddellijk tien gulden voor kreeg — maar op eede beloven moest er nooit iemand over te spreken, zelfs burgemeester en wethouders niet, die er alles van wisten. Metéén gaf hij vier rijksdaalders. Van Rusveld nam hem den eed af en toen begonnen beiden een steen uit te breken van de rollaag van het vlaggestokgat, den

steen af te kappen, het busje in een cementlaag te leggen en vervolgens netjes weer in den vorigen toestand te herstellen. De geheele operatie had een half uur geduurd. Gieskens kreeg een paar sigaren en beiden daalden naar beneden. De dames van den ouden dominee, die achter de gordijntjes alle voorbijgangers nauwkeurig opnamen, maakten de opmerking, dat van Rusveld lang boven gebleven was dien dag.

't Zal wel, want zijn roem en glorie waren 't ook, die daar heden in stilte ter ruste gebracht waren, om na eeuwen weder met glans hun toekomstige wederopstanding te vieren bij een nieuw geslacht.

* * *

RUST EN ONRUST.

Zwaar en klankvol hoorde men de eerste dagen ernstige liederen zingen in van Rusveld's atelier. Het heerlijke denkbeeld zijn roem vastgelegd te hebben, sterkte hem en gaf hem rust.

Maar bij Gieskens werkte het voorval andersom. Hij had toch in gemeentedienst geld aangenomen, buitengewoon geld. De vier rijksdaalders, die hij stil weggelegd had, in de linnenkast naast het gouddoosje zijner overleden vrouw, schenen er uit te willen. En dat vreemde eedzweren in 't half duister! 't Zat hem niet goed.

Hij was nooit bang geweest „veur ongelagde eier,” maar hij kon het denkbeeld niet van zich afweren, dat hij te ver gegaan was. Ook dat zwijgen tegenover burgemeester, wat was dat toch?

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS ROOSWIJCK. BOERENWONING, VROEGER STAL.

Het geweten begon den ouden, eenvoudigen man hoe langer hoe meer te knagen.

„Den oaven kos van achtere ouch waal ins ein look 2) hubbe”, dacht hij.

Gieskens werd verstrooid in zijn werk, hij kon niet vooruit komen. Het geheim drukte hem. Tot wien zich te wenden? Tot van Rusveld zelf, daar zag hij tegen op.

Dan maar tot den vriendelijken, ernstigen burgervader, die kon hem misschien wel eens een standje maken, maar dan was hij toch dat brandende geld kwijt en gerust.

En op een goeden avond pakte Gieskens zich op, nam de vier rijksdaalders, belde bij den burgemeester aan en vroeg hem te spreken. De burgervader had hem al aan de stem herkend, liet hem binnenkomen en legde de courant terzijde.

Gieskens begon te beven en te stotteren; zijn stem weigerde haar dienst.

De burgemeester gaf hem een stoel, en vroeg belangstellend, wat er was.

Als antwoord lei Gieskens vier rijksdaalders in den lichtkring der afgedekte lamp op tafel.

De burgemeester keek hem aan en begreep er niets van. „Waat is det, Gieskens” vroeg hij. „Dèt zien de tien gulje, heer, wo ich in den tóre veur geschwóre hub, die branje mich in de henj.”

„Doe bus niet te gooj, Gieskens” hernam de burgemeester, „lik tich in 't bed en rüs gèt,” denkende aan verstandsverbijstering.

Maar Gieskens ging voort met zijn biecht; hij was nu bezig.

„De onrus drieft mich noa uch toe, van Rusveld hèt mich de looje bus in loate metsle, dèt hub ich gèr gedoan, wie er zag, dat ze van uch kwam.” „Waat zèst te doa, Gieskens, ein looje bus van mich in loate metsle” herhaalde langzaam het hoofd der gemeente en trad een stap op Gieskens toe. „Waat noe-e?”

Gieskens en de burgemeester begonnen op 't zelfde oogenblik lont te ruiken. Als van Rusveld eens een domme streek aangevangen had! Het diepe geheim kwam nu langzamerhand er uit, de twee oude menschen overlegden en hielden raad en het slot was, dat Gieskens hamer en breekijzer ging halen en men den toren beklom. Na een tiental minuten had de burgemeester de looden bus in zijn binnenzak en ging Gieskens door de donkere straten, verlicht en gerustgesteld naar zijn huis.

Aan het andere einde van het stadje droomde een raadslid over een standbeeld vol looden bussen en perkamenten oorkonden.

* * *
DWAASHEID.

De burgemeester kon zijn nieuwsgierigheid niet bedwingen tot den volgenden morgen. Hij haalde allerlei instrumenten voor den dag, om het dichtgesoldeerde busje te openen, een hamer, een nijptang, een beitel, een tuinschaar en een oud broodmes, zeer tot verbazing van zijn oude huishoudster, die haar legerstede opzocht. 't Was ook laat genoeg. Half twaalf in den nacht!

Toen ging de burgervader in zijn vriendelijke huiskamer en timmerde, hamerde en vijlde zoolang op zijn knieën op het tapijt zittende, dat hij het met cementvlakken besmeurde busje open had.

Er kwam een gevouwen en gerold perkament uit; de burgemeester opende het zenuwachtig.

Bovenop was het portret van van Rusveld geplakt, om den hals was een soort keten met een gouden medaille geschilderd.

Daaronder las men in duidelijk schrift het volgende:

Ter eeuwiger gedachtenis.

In den jare MDCCCCV, onder de regeering van H. M. Koningin Wilhelmina, toen in deze stad burgemeester was (naam) en Joh. van Rusveld, 56 jaar oud, ongehuwd, wethouder (waat noe-e, dacht de burgemeester), die zeer veel tot den bloei der stad bijgedragen had, voorzitter der Kon. Zangvereniging en van de Getrouwe Hand enz. enz. werd dit stadhuis voornamelijk door zijn voorstel, hulp en toezicht hersteld. Ter gelegenheid der inwijding op (volgt datum) werd een luisterrijk feest gegeven, waaraan geheel de bevolking deelnam en genoemde heer van Rusveld op verzoek van de puie van 't Stadhuis de van heinde en verre gekomen bevolking der streek toesprak onder daverende toejuichingen (Waat eine leugeneer! dacht de burgemeester). Onder luide fanfares werden genoemde Van Rusveld, om zijne groote verdienste voor stad en land van wege hare Majesteit de ordeteekenen van den Nederlandschen Leeuw als Commandeur omgehangen. Dienende deze oorkonde ter eeuwiger memorie!

Hiermede was het stuk ten einde. De burgemeester stond paf. Van Rusveld commandeur in den Nederlandschen Leeuw, hersteller van het Stadhuis, wethouder! „Waat eine windjbuujel! en eine vrechlap!”

De burgemeester was vol gerechten toorn en zijn gemoed kwam in opstand tegen zooveel verwaandheid.

Dat had wat kunnen worden! En wat onzin! Hij kende nu het geheim en wilde er op tijd gebruik van maken, om van Rusveld voor zijn verregaande ijdelheid naar verdienste te doen boeten. Zoo iets moest aan de kaak gesteld worden. Zoo iemand moest niet meer tot de gemeenteraadgevers behooren.

* * *
DE AFSTRAFFING.

Na rijp overleg schreef de burgemeester na een paar dagen een gemeenteraadvergadering uit. Op de agenda kwamen een paar onbeduidende zaken voor en de wethouders begrepen niet, waarom de burgemeester daarmee zoo'n haast had. Maar men liet den ouden pipa zijn gang gaan in het welbegrepen belang der gemeente.

De dag der vergadering kwam.

Van Rusveld dacht aan niets, keek bij den opgang naar de raadzaal naar den toren, waar zijn geheim in zijn steenen huisje lag te rusten.

De voorzitter opende gewoon de vergadering, nadat de presentielijst geteekend was. De notulen der vorige vergadering werden zonder aanmerking goedgekeurd. Daarna volgde de goedkeuring der rekening van het burgerlijk Armbestuur. Men besprak het herstellen der straten. De secretaris deed voorlezing der ontwerpbesluiten tot af- en overschrijving van posten op de gemeentebevoegdheid, welke na eenige toelichting aangenomen werden.

Van Rusveld wilde zich ook eens laten hooren en vroeg of dat nu alles was, waarvoor, op een buitengewoon uur zelfs, eene vergadering belegd moest worden.

De burgemeester bedwong zijn toorn en antwoordde, dat van Rusveld dat wel nader zou vernemen. Toen nu van Rusveld opstond, barstte des burgervaders toorn plotseling los.

Heeren, zeide hij, niet voor deze zaken alleen heb ik U samengeroepen, maar, zei hij met stemverheffing, ook voor een ander feit. Terwijl hij dit zei, zag hij van Rusveld doordringend aan.

Deze ging weer zitten.

Nu vervolgde de burgemeester in 't plat.

„Heere, doa zit eine leugeneer” op van Rusveld wijzend, „eine bedreger, einen omkauper, ein windjbuujel, dè hie neet toesheurt.” Alles schrok, de burgemeester haalde uit een papier de verwrongen looden bus, het perkament voor den dag en wierp dat alles voor van Rusveld.

„Dèt is dien werk, van Rusveld” riep de burgemeester „en hie is 't bloedgeldj, wo deste den ermen Gieskens mit omgekoch hubst”. Hierbij vlogen vier rijksdaalders op de groene tafel.

Van Rusveld was sprakeloos; hij was als van den donder getroffen: hij kon niets als stamelend uitbrengen „dèt is gemein.”

„Joà” zei de burgemeester, „dèt is gemein van dich!” De wethouders en de secretaris hadden het perkament gelezen en zaten van Rusveld vlak in zijn gezicht uit te lachen. De schuldige zag den zoo moeilijk en na zooveel jaren voltooïden tempel zijner eigen glorie ineen storten. Hij hoorde niets meer, de wereld zonk voor en naast hem weg; zijne polsen begonnen te trillen, alsof zij geëlectriseerd waren; het bloed steeg hem naar 't hoofd en 't was hem of hij van den zetel opgeheven werd en tot geringen omvang geslonken terugzakte. 't Werd nacht om hem.

* * *
Zijne medeleden droegen hun door eene beroerte getroffen collega met moeite den bochtigen, engen trap af. Na vier dagen

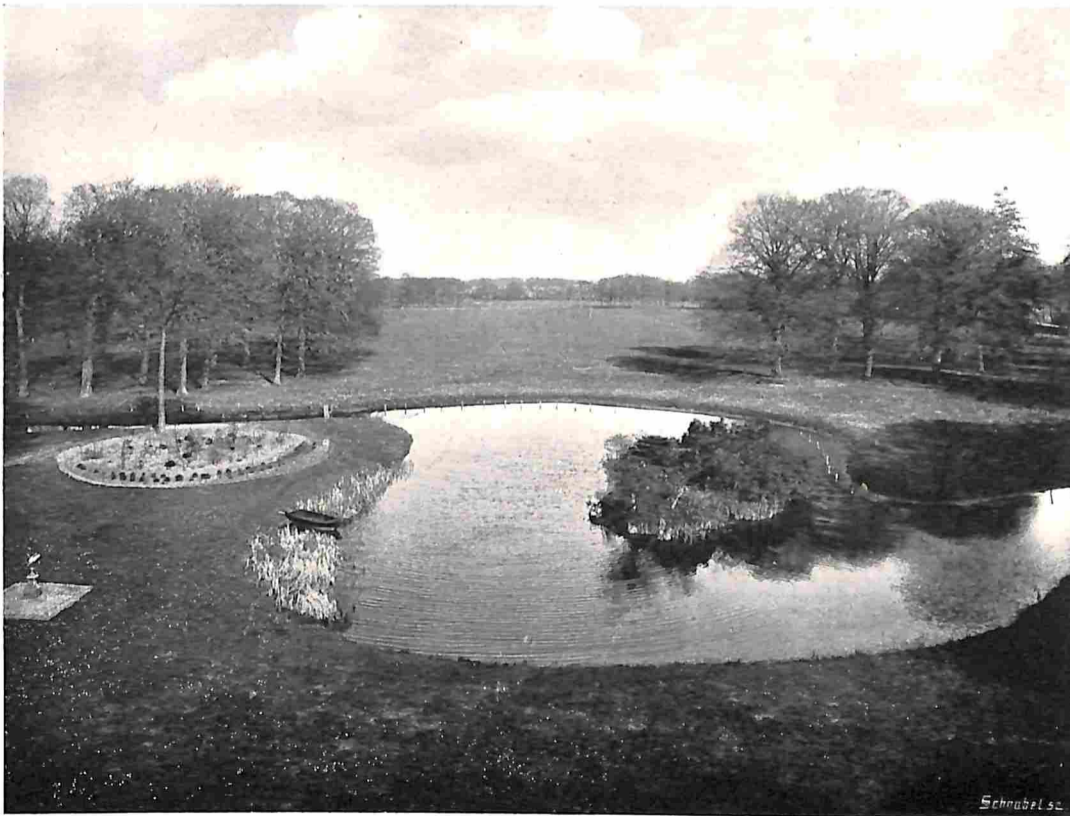
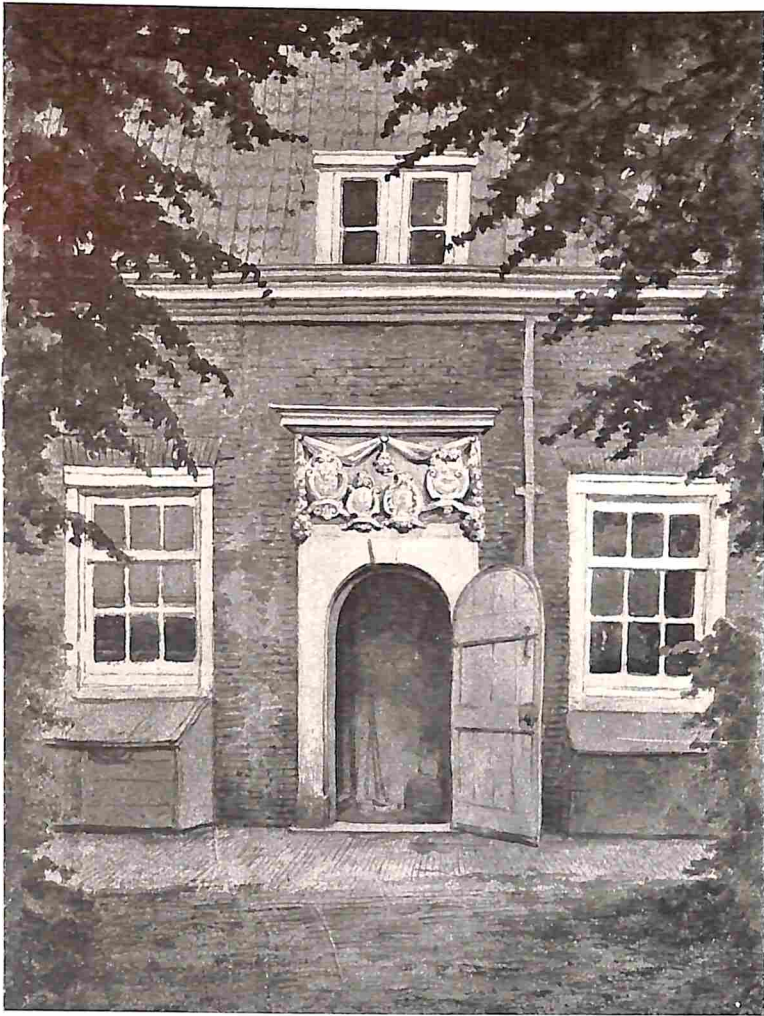

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS ROOSWIJK. DE VIJVER.

HET HEILIGE GEESTHUIS TE ROTTERDAM.
POORTJE AAN DE BINNENPLAATS VAN HET PROVENIERSHUIS.
Naar een aquarel van Jan Striening fr. 1898, berustende op het gemeentearchief te Rotterdam.

luiden de klokken van den kerktoren over zijn heengaan. De landlieden in de omgeving, die ze zoo lang hoorde luiden, vroegen, wie ter ziele gegaan was en verwonderden zich allen, dat het de sterke Van Rusveld was. Bij het graf verstomde de praatzucht, maar menigen dacht aan de waarheid van het Limburgsche spreekwoord: „èzels kuppigheid, boere begèrlikheid en miense hoovèrdigheid, die blieve tot in der ewigheid.”

Het oude spiegeltje in de werkplaats was op den dag der begravenis door den klokkendreun uit zijn lijstje op den grond in stukken gevallen.

A. F. VAN BEURDEN.

(1) uitgejouwd. (2) gat. (3) onwel.

VAN EGEL EN BIJGELOOF.

Op een mooien zomerschen dag heb ik hem in het duin gevonden. Terwijl ik daar zoo stil naar de bewegingen van een hagedis zat te kijken, viel mijn oog op iets, dat zich flauw afplekte tegen de omgeving, meer nog door vorm dan wel door kleur. Bij onderzoek bleek 't een slapende egel te zijn, althans hij deed alsof 't ie sliep, want mogelijk had mijn aanvankelijke nadering hem ook wel deze schijnhouding aan doen nemen. Hij had zich netjes geheel in zijn stekelhuidje opgerold, maar dat gaf hem tegenover een mensch natuurlijk geen zier en weldra had ik den kleinen dikzak dan ook in mijn zakdoek gerold, dezen flink toegeknoopt en zoo't dier mee naar huis genomen. Hier konden wij het spoedig samen goed vinden, vooral toen ik hem een paar maal een schoteltje heerlijke melk gegeven had. Weldra leerde hij verschillende dingen eten, maar meestal bestond 't menu uit vleeschafval van den slager en een enkele maal ook wel eens uit een doode muis, waar hij dol op was. Toen ik 't zoo langzamerhand tijd begon te vinden voor z'n winterslaap, heb ik hem in een kist gezet gevuld met atgevalen blaren. Daar kroop hij onmiddellijk onder maar toen ik een dag later op onderzoek uitging, was de kist leeg en de vogel gevlogen. 't Was me een raadsel waar hij gebleven was. In 't schuur-

tje, waarin de kist stond, bleek hij alvast niet te zijn. Nu staat de tuin, evenals die der naastgelegen huizen, in verbinding met een gang, welke ingesloten wordt door den achterkant der verschillende tuinen en een blinden zijmuur van onze achterburen. Waar verder de tuinpoort dichtgebleven was, de tuin zelf den egel ook niet herbergde, scheen 't meer dan waarschijnlijk, dat deze door middel van 't gootgat langs die gang ontlucht was. Maar waar was hij vervolgens gebleven? Hoe wij en de burens ook overal zochten, mijnheer bleef zoek. 's Avonds natuurlijk drukke conferentie der verschillende dienstboden, zoodat ook weldra de achterbuurvrouw — de eigenares van bovengenoemden „blinde muur” — des egels vlucht ter oore kwam. En daar haalde me deze vrouw 't warempel in haar hoofd, dat die egel natuurlijk op haar voorraad winteraardappelen afgekomen was. — n.b. dus via 't gangetje, de straat en haar voorhuis. Ze zijn toen onmiddellijk nog dien avond met een petroleumlampje aan 't zoeken gegaan, waarbij 't lampje viel en de petroleum over de aardappelen uitstortte, gelukkig nog zonder brand te stichten. Den volgenden morgen stond de vrouw om schadevergoeding voor haar aardappelen aan mijn deur te jammeren — men kan nooit weten. Ik heb haar toen kortweg gezegd, dat een egel geen aardappelen eet, dat dit een dwaas bijgeloof is, dat 't al schandelijk genoeg is die dieren daarvoor te achtervolgen en dat ik daar niet 't slachtoffer van wenschte te worden. Zoo heb ik haar weggepoerd, maar den egel heb ik met dat al niet weer gezien.

BATO.

HET HEILIGE GEESTHUIS TE ROTTERDAM.

IN 1434 stierf Aelwijn Floriszoon van der Meer, die met zijne echtgenoot, Maritgen, ter plaatse, waar nu het voormalige Oudemannenhuis staat, aan de Hoogstraat bij de Oostpoort, eene stichting in het leven riep, tot op heden bekend als het Heilige geesthuis, een naam, die verband houdt met de woorden uit de H. Schrift en wel met de Handelingen der Apostelen, waar op verschillende plaatsen gewag gemaakt wordt van lieden, die hun have en goed verkochten en den prijs nederlegden aan de voeten der Apostelen.

Dergelijke stichtingen werden daarom ook wel Apostelafelen of Apostelhuizen genoemd.

In het uitvoerig werk van Mr. S. Muller Fz. „het Heiligegeesthuis te Rotterdam”, lezen wij o.a. dat eene dochter van bovengenoemd echtpaar, Maritgen Aelwijn en een schoonzoon, Hubert Dapper, weduwnaar van eene andere dochter, zich verbonden na den dood hunner ouders voorloopig voor vier jaar, de zorg voor de stichting en de zich daarin bevindende acht arme lieden op zich te nemen. Indien hun bloedverwant, Gerrit van der Meer, wien zij vier jaren lang eene zekere som moesten uitkeeren, eerder kwam te sterven, zouden zij, gedurende den overigen tijd, meerdere armen opnemen.

De oudjes moesten een bed medebrengen, of anders de som van twaalf gulden om er een te koopen. Ze kregen met Paschen een stuiver, met Kerstmis zes stuivers, om die in de kerk te offeren.

Ook voor een onbepert aantal behoeftigen buiten de stichting werd gezorgd. Zij kregen „looden” die zij tegen levensmiddelen en brandstoffen konden inwisselen.

Vermelding verdient nog eene dotatie van zekeren Pieter Pots

HET HEILIGE GEESTHUIS TE ROTTERDAM.
ACHTERZIJDE VAN HET PROVENIERSHUIS.
Naar een aquarel van Jan Striening fr. 1898, berustende op het gemeentearchief te Rotterdam.

van Antwerpen, die hij „den ijzeren Os” noemde, bepalende, dat van de renten jaarlijks een vette os geslacht en als kermisgave aan de huisarmen uitgedeeld zou worden. Als de regenten in gebreke bleven, moesten de gelden worden gerestitueerd ten profijte van de Onze Lieve Vrouwekerk te Antwerpen.

Regenten vonden echter „om seeckere redenen”, dat de armen meer hadden aan turf in den winter, dan aan een portie ossenvleesch en zetten de gift om in brandstoffen, zeggende:

Al was den os van ijser om te dueren,
Dit ijser smelt, soo 't blijkt, door heete vuuren.

Na den dood van bovengenoemd echtpaar volgden als armenverzorger de Heiligegeestmeesters.

Aanvankelijk werd niet bepaald welke armen zouden worden opgenomen; het schijnt evenwel, dat het voor het meerendeel dezulken waren, die vroeger in beteren doen verkeerden.

In den aanvang der 16e eeuw wordt in eene oorkonde gesproken van „de dertien oude havelooze mannen”. Het getal 13 had betrekking op de Apostelen.

Het gebouw werd in 1565 door brand vernield en daarna op kleinere schaal herbouwd, in 1685 en 1704 vergroot en in den toestand gebracht, waarin het zich grootendeels nu nog bevindt.

Bij de laatste verbouwing stuitte men op een ouden muur en een onderaardsche gang, vermoedelijk afkomstig van het daar ter plaatse gestaan hebbende Dominicaner of Predikheerenklooster, het grootste hier ter stede, na de Hervorming verdwenen.

In 1805 werd de stichting overgebracht naar het voormalige Leprozenhuis aan de Schie, waarvan het stichtingsjaar mij onbekend is, maar dat reeds in 1438 wordt genoemd en na 1580, toen het „geruïneert” was, weder opgebouwd werd.

Het Oudemannenhuis werd toen aangewezen voor Stads Armenkantoor en apotheek, waartoe het tot heden nog wordt gebezigd.

De groote eetzaal in het Leprozenhuis werd 15 April 1806 afgestaan voor de 13 oude lieden en is bekend onder den naam van „de Kamer van dertien”.

Twee der drie provenieren kregen daar ook huisvesting; de derde verkoos het gebouw aan de Hoogstraat niet te verlaten, bewerende, dat hij zich als provenier of kostkooper in dat gebouw en in geen ander had ingekocht en wel door het betalen van eene som in eens. Het Leprozenhuis kreeg nu den naam van Proveniershuis.

Nadat het door omstandigheden stadseigendom geworden was, besloot de raad der gemeente in 1841 door uitsterfing de stichting op te heffen. In 1863 stierf de laatste provenier.

De achter het gebouw gelegen proveniershuisjes werden toen door de stad verhuurd, terwijl de oude mannen, die sinds 1806 uit het voormalige Oudemannenhuis waren gekomen, in het voorgebouw werden gehuisvest.

Een proces tusschen de gemeente en de stichting over het perceel, werd door de laatste gewonnen, waarna de gemeente het perceel voor f 75000. kocht.

Toen werd een nieuw Heiligegeesthuis gebouwd in de Gerard Scholtenstraat 1) bij den Bergweg, dat 1 April 1898 in gebruik genomen werd. Het Proveniershuis werd in datzelfde jaar afgebroken. Een der aanliggende straten kreeg den naam van Aelwijn Florisstraat, naar den oorspronkelijken stichter.

De poort van het Oudemannenhuis aan de Hoogstraat is gekroond door twee levensgrote figuren, voorstellende een gegoeden en een haveloozen ouden man.

Binnengekomen, bevindt men zich in een ruime hal of vestibule waarvan het mooie gestucadoorde plafond twee cirkels vertoont, waartegen de wapenschilden der regenten zijn aangebracht.

Op een zwart marmeren plaat tegenover den ingang staan in

vergulde letters de namen van burgemeester, oud-burgemeester, regenten en fabrieksmeesters tot 1801.

Aan de linkerzijde vindt men de regentenkamer met prachtig gebeeldhouwd schoorsteen, jammer genoeg tot zelfs het koperwerk overschilderd! Vroeger waren de wanden met meesterstukken van den vermaarden 18e eeuwchen schilder Adriaan van der Werff versierd, wiens werken in binnen- en buitenlandsche musea worden aangetroffen. Die van het Oudemannenhuis zijn naar het stedelijk museum overgebracht. Boven de deuren prijken z.g. grauwtjes van de Wit, zooals die in het koninklijk paleis te Amsterdam worden aangetroffen. Hier zijn ze door eene schendinge hand beschadigd; uit baldadigheid werden ze met Flobertkogels doorboord!

In de kamer rechts hing vroeger een regentenstuk, in 1653 geschilderd door een der provenieren, den „vermaarden contertijtselschilder Mr. Jan Damen² Cool, wiens kunde ende geestig werk tot pronk van het hujs en de gedachtenissen van den meester in de voorsael vertoont word”, voorstellende de regenten Jacob van Vredenburg, brouwer in den Bril, Jacob van Hersele, oud schepen, Adriaen Vroesen en Adriaen Boon, raad en vroedschap en de rentmeester, kapitein Pieter v. d. Heul.

Achter de vestibule voerde een fraaie wenteltrap naar de eetzaal en verdere vertrekken. Een houten lambrizeering in renaissancestijl werd met toestemming van het gemeentebestuur overgebracht naar het nieuwe gebouw in de Gerard Scholtenstraat, waarin de traditie van lang vervlogen eeuwen in den geest van den vromen stichter in eere wordt gehouden en aan een beperkt aantal oude lieden een kalme levensavond is bereid.

K. L. SCHAMP.

HEILIGE GEEST ARMEN.

In een decreet — waarvan een „kopy translaat” in mijn bezit is — den 2^{en} Augustus van het jaar 1808 in het koninklijk paleis op het Loo uitgevaardigd door „Lodewijk Napoleon, door de gratie Gods en de Constitutie des Koninkrijks, Koning van Holland, Connétable van Frankrijk,” komt o.a. het volgende voor:

Art. 5. De inrigtingen, welke enkel dienen tot onderstand aan Armen, die tot geene godsdienstige gezindheid behooren, of geene geloofsbelijdenis hebben afgelegd, en welke bekend zijn onder de benaming van Gemeene Armen, Groote Armen of Heilige Geest Armen, zullen bij provisie blijven op den tegenwoordigen voet: zij zullen echter nimmer dienen ten voordeele van personen, welke tot een kerkgenootschap behooren.

Vandaar dat, zooals ook nader in het decreet gezegd wordt, de kinderen der Roomschegezinden, daar deze hun geloofsbelijdenis reeds vroeg afleggen, in geen geval langer dan tot hun 16^e jaar in deze inrigtingen kunnen blijven.

Wat het *Altaar der Heilige Geest Meesters* (armverzorger) betreft, dit had zeker geen ereplaats in de kerken, getuige het feit, ons o.a. door Ter Gouw in „De Oude Tijd” meegedeeld, dat aan een zekeren Robrecht van Cotthem door de Kerkmeesters der O. L. V. kerk te Sluis — die waarschijnlijk niet goed genoeg bij kas waren om den „beeldsnijder” het volle bedrag voor een door hem vervaardigde altaartafel te voldoen — in ruil voor een graf, hetwelk zijn eigendom was en zich bevond vóór het altaar van den Heiligen Geest, een meer waardige rustplaats aanboden, t.w. een „sepulture met een een zerke vóór St. Pieters altaar.”

Wat den *oorsprong* van den naam Heilige Geest Armen betreft, deze laat zich eenvoudig hieruit verklaren, dat de gast- en armenhuizen van ouds gewijd waren aan den Heiligen Geest als den Leidsman der menschen.

F. W. DRIJVER.

Foto C. Steenberg.

HET HEILIGE GEESTHUIS TE ROTTERDAM.
HOOFDINGANG VAN HET VOORMALIGE OUDMANNENHUIS,
VROEGER HET HEILIGE GEESTHUIS, AAN DE HOOGSTRAAT
TE ROTTERDAM.

1) Gerard Scholten was van 1873—1882 adjunct-directeur der gemeentewerken, adviseur van verschillende bouwondernemingen enz.

Foto C. Steenbergh.

HET HEILIGE GEESTHUIS TE ROTTERDAM,
HALFVERHEVEN BEELDWERK, AFKOMSTIG UIT HET VOORMALIGE OUDEMANNENHUIS,
THANS IN DE REGENTENKAMER VAN HET HEILIGE GEESTHUIS, GERARD SCHOLTEN-
STRAAT TE ROTTERDAM.

WINTERMORGEN.

De roode zon rijst in een zee van goud
En doet het sneeuwkleed over de aarde blozen;
De roeken zoeken, en bij tusschenpoozen
Weergalmt hun krassen in het kale hout.

De boomen droomen, stil en eeuwen-oud,
En overal bloeien de blanke rozen
In vreemde vormen om het hout gevrozen
Tot schoone troost van 't eenzaam winterwoud.

Soms vallen ze met ritselend gerucht
En stuiven uit in poeierend kristal...
Een duive klapwiek — of met luid geschal
Schaat'ren de gaaien in een snelle vlucht.

Dan schuilt de zon en uit de grauwe lucht
Dalen de vlokken in gestagen val.

NICO OOSTERBEEK.

HET AMERIKAANSCH DUEL.

DOOR EWALD GERHARD SEELIGER.

(II) (Geautoriseerde Vertaling).

IN hetzelfde uur, waarin Tom Fleitman in Elinor Club zijn eigen vleeschelijke tante herkende, maakte zich een groote onrust van Gladys meester. Ze kon het in haar kamer niet langer uithouden. Voortdurend moest zij aan Tom denken.

De ongelukkige! dacht ze, en heete tranen liepen over haar wangen, hoe kon hij in 's hemelsnaam op het denkbeeld komen om met twee vrouwen te trouwen! Nog erger dan een moord! En dat Tom zoo iets deed, Tom, die zich nooit aan eenig vergrijp had schuldig gemaakt. Van hem zou men zoo iets al allerminst verwacht hebben, eerder nog van Nathanael.

Nathanael! En plotseling drong zich de vraag aan haar op, of Nathanael misschien de heele geschiedenis verzonnen had. Zij vroeg aansluiting met zijn kamer, maar kreeg geen gehoor. En ze sloeg de handen voor haar oogen en snikte zachtjes voor zich heen.

Nathanael Mobson was het op den duur in het hotel te benauwd geworden. Tom kwam niet. De lafaard hield zich schuil! Nathanael stormde naar buiten en ging naar het strand, waar bij het ondergaan der zon juist de pantoffelparade begonnen was. Hier had hij een goede kans, Tom aan te treffen, zoo deze tenminste nog in Key West was. Even voor achten vertrok de express-trein; Nathanael Mobson was van plan zich dan op 't perron op te stellen en alle reizigers te controleeren, om Tom, als hij zich onder hen bevond, te ontmaskeren en onder een keur van wets-artikelen te verpletteren.

Deze triomf wilde hij hebben. Jammer, dat Gladys' hoofdpijn haar verhinderde, van een en ander getuige te zijn.

Nathanael Mobson wandelde de strandpromenade langs en beschouwde nauwkeurig alle mannengezichten, om te zien, of zij behoorden tot den persoon van zijn neef Tom Fleitman alias Patrick Peppercorn.

Ook Gladys werd door haar onrust weldra naar buiten ge-

dreven. Zij zette zich met een boek op een enigszins afgezonderd staande bank, die achter een laag palmboschje half verborgen stond, en trachtte te lezen. Maar het lukte haar niet.

Steeds weer moest zij aan Tom denken. Zij zocht zelfs naar verontschuldigen voor zijn gedrag en had spoedig de eenig mogelijke verklaring gevonden. Als Tom werkelijk met twee vrouwen getrouwd was en bovendien nog wissels vervalscht had, moest hij dat in een toestand van geestelijke ontoerekenbaarheid gedaan hebben.

Daar kwam een man het palmboschje om, die, waarom wist zij zelf niet, ten eerste haar aandacht trok. Hij droeg een grooten donkeren, zeer goed verzorgden baard en een blauwe bril met ronde groote glazen. Hij groette haar zwijgend maar zeer hoffelijk en ging op het andere eind van de bank zitten. Klaarblijkelijk had hij genoeg met zichzelf te doen, wat niet verhinderde, dat hij zoo nu en dan door zijn donkere brillenglazen een fonkelenden blik naar Gladys wierp. Ook keek hij somtijds naar links en rechts, maar dan waren zijn blikken eerder loerend en schuw.

Gladys sloeg van verlegenheid haar boek open en dicht, rommelde in haar handtaschje, alsof zij er iets heel gewichtigs in zocht, en werd voor den onbekenden vreemdeling wel een beetje bang. Hij was naar de laatste mode gekleed, droeg

Foto C. Steenbergh.

HET HEILIGE GEESTHUIS TE ROTTERDAM.
GEBELDHOUWDE SCHOORSTEEN IN DE REGENTENKAMER
VAN HET VOORMALIGE OUDEMANNENHUIS TE ROTTERDAM.

Foto Haagsch Ill. Bur.

IJSVLET OP DE ZUIDERZEE BIJ VOLENDAM.

een mooie bloem in zijn knoopsgat, een helrood lint om zijn Panama-hoed en zag er uit als een voornaam man.

Zijn belangstelling in zijn buurvrouw scheen voortdurend toe te nemen, en hij schraapte luid hoorbaar zijn keel, alsof hij een gesprek wilde beginnen.

Dit ongearticuleerde, voor ieder mensch echter zeer karakteristieke geluid had op Gladys een merkwaardige uitwerking.

Het bloed vloog haar met zooveel kracht naar 't hart, dat zij als ademloos en verlamd ter neer zat. Met angstig geopende oogen staarde zij haar buurman aan. Zij wilde vluchten maar alle kracht was uit hare knieën geweken.

Als hoffelijk man bemerkte hij dadelijk haar onrust, nam met een lichte buiging den hoed af en sprak: „Heb ik u doen schrikken, juffrouw? Dat spijt me heel erg. Dat was werkelijk niet mijn bedoeling. Ik wilde, dat ik een beteren indruk op u gemaakt had.”

„Tom!” stiet zij uit, hief hare handen met een afwerend gebaar tegen hem op en liet haar hoofd sidderend zakken.

Foto Haagsch Ill. Bur.

HET KRUIEN VAN HET IJS TEGEN DEN ZEEDIJK BIJ VOLENDAM, WAARDOOR HET EEN JAAR GELEDEN DOOR DE OVERSTROOMING GETEISTERDE DORP DE VORIGE WEEK MET EEN NIEUWE RAMP BEDREIGD WERD.

„U schijnt me voor een ander aan te zien, juffrouw!” antwoordde de vreemde en kwam wat dichterbij. „Maar zoover ik weet heb ik nooit Tom geheeten.”

„Je hebt je verkleed!” zuchtte zij doodsbleek. „Wat vreeselijk!”

De vreemdeling trok zich, eenigszins verschrokken, naar zijn oude plaats terug.

„Ik geef u de verzekering,” sprak hij, een beetje uit het veld geslagen, terwijl hij ter bevestiging zijn rechter hand onder de bloem in zijn knoopsgat legde, „dat u u vergist geachte mejuffrouw.”

Zij staarde hem weder aan. Dat was zijn stem, zijn hand. Hij droeg een valschen baard en had zijn haren zwart geverfd. En de blauwe bril maakte het hoofdbestanddeel van zijn vermomming uit.

„O Tom!” snikte ze „hoe kon je zoo iets doen?”

„Toegegeven, dat ik mij verkleed heb!” draaide de man een beetje bij, terwijl hij zich langs zijn baard streek, „welke reden is er dan toch, dat zoo'n grap u zoo verontrust. Ik begrijp absoluut niet, waarom u dat zoo tragisch opneemt.”

„Hoe kwam je er toe, met twee vrouwen te trouwen?” zuchtte ze en bedekte haar gezicht met de handen.

De vreemde stond langzaam, als een automaat, op. Deze vraag was hem zichtbaar onaangenaam. Hij streek met twee vingers rondom zijn boord, alsof hij een te vast aangetrokken strik wat lossen moest maken.

„Twee vrouwen,” bromde hij hoofdschuddend.

„Je bent een bigamist!” riep ze, terwijl ze opstond en hem vast in de blauwe brillenglazen keek.

„Is die Tom, voor wien u me houdt, een bigamist?” glimlachte hij verwonderd. „Dat is al een merkwaardige samenloop... een zeer zonderling feit, bedoel ik. Maar u moet mij de zonden van een ander niet ten laste leggen. Ik heb genoeg aan het dragen van de mijne.”

Hij begon een zekere houding aan te nemen en waagde het, een stap naar haar toe te doen.

„In vertrouwen wil ik u bekennen”, ging hij zachter sprekend voort, „dat mijn baard valsch is. Ik ben namelijk detective, en mijn beroep dwingt me somtijds tot dergelijke vermommingen.”

„Tom!” sprak zij met trillende lippen. „Je houdt mij nog voor den gek ook. Dat heb ik niet aan je verdiend. Ik veracht je! Je bent een bedrieger en een misdager. Maar je zult je straf niet ontloopen.”

Na dit gezegd te hebben keerde zij hem den rug toe en wilde weggaan. Maar zij had nauwelijks vijf stappen gedaan of daar stiet zij op Nathanael Mobson, die haar juist in het oog had gekregen en nu, met den hoed achter op zijn hoofd en hijgend van het vlugge loopen, om het boschje kwam rennen.

„Daar is Tom!” fluisterde zij hem snel toe, terwijl zij op den man wees, die schouderoefhalend weer was gaan zitten. „Hij heeft zich verkleed. Maar hij is het. Ik herkende hem dadelijk aan zijn stem. Kom, laat hem met rust. Hij is niet goed bij zijn verstand.”

„Hij!” schreeuwde Nathanael Mobson en stormde op hem af. „Jij schurk! Waag je het nog te leven? Waag je het nog adem te halen, terwijl je je leven toch gisterenavond verspeeld heb? Weg met die baard, gemeene ploert!”

En met een plotselingen, ruwen greep van zijn boxersvuist trok hij de donkere baard van het gezicht van den vreemde af. Dat scheen dezen niet bijzonder te bevallen, want de baard was erg stevig vastgelijmd, en de zoogenaamde detective werd kwaad.

„Wat beteekent dat?” riep hij woedend, terwijl hij trachtte Nathanael den baard weer afhandig te maken.

„Weg met dien bril!” schreeuwde deze, en sloeg den bril met vaste hand op den grond.

„Tom!” jammerde Gladys en zette het op een loopen.

„Die onhebbelijkheid is mij te kras!” riep de detective, stak baard en bril snel in zijn zak en ging op zijn aanvaller los, met het vaste voornemen hem ter aarde te vellen.

Maar Nathanael Mobson was vlugger, en de slag, dien hij hem toebracht, had een verbluffende uitwerking.

„Je bent de bigamist Patrick Peppercorn!” beet hij hem toe. „Jij lamme!”

De vreemdeling zonk als verlamd van schrik op de bank terug.

„Ha!” brulde Nathanael Mobson zegevierend en hield hem zijn gebalde vuist onder den neus. „Jij bent een fijne neef! Twee vrouwen zijn je nog niet genoeg, jij Casanova! En nu maak je nog werk van Gladys ook. Je verbaast je er natuurlijk over, dat ik dat alles weet. Ik ben vertegenwoordiger van de firma Sniffler & Co uit Chicago.”

„Vervloekt!” bromde Patrick Peppercorn, die voor den eersten maal van zijn leven geen uitweg wist te vinden.

(Wordt vervolgd).